

Kabinet Zaštitnika	020/241-642
Savjetnici	020/225-395
Centrala	020/225-395
Fax:	020/241-642
E-mail:	ombudsman@t-com.me www.ombudsman.co.me

Broj: 01-03/22-5
Podgorica, 23.9.2022. godine
MB

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/2011, 32/2014 i 21/2017) i člana 40 Pravila o radu zaštitnika/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br.53/14) nakon završenog ispitnog postupka po pritužbi građanke XX daje

M I Š L J E N J E

I Uvod

1. Odbor za ljudska prava i slobode Crne Gore je, aktom br. 00-63-8/22-1/1 od dana 15. juna 2022. godine, dostavio Zaštitniku ljudskih prava i sloboda predstavku XX na dalju nadležnost i postupanje.

U pritužbi je, u bitnom, navedeno: da je 28. decembra 2021. godine došla sa posla kući; da je čula da se ispred kapije kuće vozila naglo zaustavljaju, kočenje više auta, trčeće korake; da je ispod kapije ugledala veliki broj crnih patika koje se žurno kreću u svim pravcima; da se popela na stepenice da vidi šta se dešava; da je na kapiji bilo puno ljudi, što u uniformama policijskim što u civilu; da je bilo i naoružanih i nenaoružanih ljudi, dok su neki imali fantomke u rukama; da su tražili da otvore kapiju, što je odbila; da su je pitali, da li je XY tu i da je odgovorila da nije; da je tražila Naredbu o pretresanju da joj daju, gdje su joj odgovorli da imaju istu i da će joj dati kada otvori kapiju; da je tražila da joj dodaju preko kapije i da će otključati čim je vidi; da joj saopštavaju da joj ne mogu dati iz straha da ne bude pocijepana; da je razgovor tekao povišenim tonom te da su joj saopštili da su došli da traže XY jer je imao poziv a nije se odazvao istom.

Dalje se navodi: da je XY 11. decembra 2021. godine, izašao iz zatvora; da su ga tada sačekali službenici CB Podgorica, gdje su ga i poveli u prostorije CB-a kako bi uzeli izjavu na zapisnik u svojstvu građanina, jer je to uobičajena procedura; da su nakon par dana, službenici u civilu došli ispred porodične kuće, kako bi mu uručili poziv da dodje u svojstvu građanina u CB Podgorica; da su i pored toga što su tada kazali da XY ne živi sa njima, ostavili poziv te da XY tih dana nije dolazio kod njih.

U pritužbi je dalje navedeno: da je ispred kapije bilo najmanje 30-tak službenika, pretežno u civilu; da su neki pokušavali da se penju uz zid i da su počeli da stavaju fantomke; da su, kada su vidjeli da kapija neće biti otvorena bez Naredbe za pretresanje, počeli da prijete da će zvati specijalce i da će im onda polomiti kapije, pobiti pse u dvorištu i da će imati problema; da su stvarno zvali specijalce, koji su došli sa naoružanjem i fantomkama; da je u tom trenutku imala osjećaj kao da će da umre od straha; da su je službenici u civilu požurivali da otvore, i da je osjetila bijes i strah kod službenika jer vjerovatno nije sve po zakonu; da je otvorila kapiju i tražila Naredbu, te da su joj saopštili da će joj dati kasnije; da su tada ušli i raširili se po dvorištu i kući; da se niko od njih nije predstavio, niti imenom i prezimenom,

niti činom; da se samo jedan u civilu predstavio, od čega je zapamtila prezime ali ne i ime; da su pretresali cijelu kuću, četiri stana, podrum i potkrovље, garaže, ostave, i oko 1500 m² placa; da su ih upoznali da imaju bebu i dvoje maloljetno djece te u kući (dvije i četiri godine); da su prijetili njenoj snahoj da kaže dje se nalazi XY inače da će čitavi stan prevrnuti; da su tražili da se podigne krevetac u kojem je spavala djevojčica od dvije godine; da su prevrnuli i otvorili sve u kući; da kada su sve pregledali, su se konsultovali između sebe, i izvršili pretres opet; da im je snaha kazala da sklone oružje jer su djeca stravljenja od toliko ljudi; da su nakon što su završili pretres u njihovoj kući, počeli da ga traže po susjednim dvorištima; da su, nakon par sati oko 15h časova, konačno izašli iz dvorišta u uručili joj potvrdu o ulaženju u stan i druge prostorije; da je na Potvrđi svojom rukom napisala da nijesu imali Naredbu, da su je obmanuli da imaju Naredbu i da su prijetili te da joj je neki od službenika prilikom izlaska iz dvorišta dobacio da mogu svako jutro da dolaze i da pretresaju.

Na kraju se navodi: da su nakon završenog pretresa napravili opsadno stanje oko njihovo kuće; da su sva vozila koja tuda prolaze pregledali; da su helikopteri kružili iznad njihove kuće; da su nakon toga pozvali njenog supruga iz CB-a i saopštili da će ih primiti načelnik; da su ih u kancelariji sačekala tri čovjeka koji su bili u njihovom domu, te da im nisu saopštili razlog zbog čega se XY potražuje.

U krajnjem je navedeno: da će pretresanje ostaviti trajne traume na sve članove porodice XX te da cijela procedura sproveđenja policijskih ovlašćenja nije bila u skladu sa Ustavom i zakonima.

II Postupanje Zaštitnika

2. U izjašnjenju Uprave policije, broj: 074/22-2421/2 se navodi: da su dana 28.12.2021. godine, od strane načelnika Odsjeka za međunarodnu operativnu saradnju Interpol-Europol- Sirene, obaviješteni da se u Podgorici, u porodičnoj kući vlasništvo XZ, nalazi lice xy, koje se potražuje po međunarodnoj potjernici NCB Interpol Beograd, radi vođenja krivičnog postupka za krivično djelo Ubistvo u pokušaju; da su se na lice mjesta uputili policijski službenici CB Podgorica, SKP za potražnju djelatnosti i zamolnice; da se radi o licu koje je skloni upotrebi vatrenog oružja, zbog čega je bio na odsluženju kazne zatvora; da je sklon napadu na ovlašćenje policijske službenike kao i bjekstvu; da su se na lice mjesta uputili i službenici interventne jedinice CB Podgorica i više patrola sa ciljem pružanja pomoći policijskim službenicima interpola, koji su operativno pokrili objekat; da na lice mjesta zatiču službenike interpola, po kojim informacijama navedenih službenika lice nalazi u objektu koji se obezbjeđuje; da prilaskom objektu sa prednje strane na terasi kuće uočavaju tri ženske osobe, od kojih se jedna predstavlja kao XX, kada joj saopštavaju da je neophodno da otvore vrata od kapije dvorišta kako bi ušli u isto i saopštili joj razloge dolaska.

U izjašnjenju se dalje navodi: da nakon što je XX odbila da otvari kapiju, da su upoznali DT u ODT Podgorica o zatečenom činjeničnom stanju, kao i o radnjama i mjerama koje su preuzete do trenutka njenog obavještavanja; da se ista izjasnila da službenici policije u konkretnom slučaju postupaju u skladu sa Zakonom u unutrašnjim poslovima i ovlašćenjima iz člana 83 Zakonika o krivičnom postupku te da ista kao državni tužilac o postupanju u skladu sa navedenim članom nije ni bilo potrebno da bude upoznata.

Dalje je navedeno: da je nakon desetak minuta od dolaska policijskih službenika, XX sišla sa terase, prišla kapiji i istu otvorila, pri čemu su se službenici legitimisali i predstavili te saopštili razloge dolaska, na šta je XX odgovorila da se u kući ne nalazi XY, i pozvala je službenike da uđu u dvorište a zatim i u kuću, i pregledaju prostorije kuće i pomoćnih objekata kako bi se uvjerili i njene navode; da su nakon saopštavanja navedenog, službenici ušli u objekat i uz prisustvo članova zatečenih u kući izvršili

pregled prostorija i pomoćnih objekata; da pregledom istih nije nadjeno lice XY koji se potražuje, nakon čega su službenici napustili kuću i dvorište; da je nakon toga sačinjena potvrda o ulaćenju u stan i druge prostorije, na koju se uredno potpisala podnositeljka pritužbe i koja je uijela svoje primjedbe u formi prigovora.

Na kraju navode: da službenici Uprave policije u konkretnom slučaju nijesu pristupili pretresu stana i drugih prostorija već pregledu prostorija u skladu sa zakonskim ovlašćenjima; da nijesu bili dužni da sačinjavaju Zapisnik o pretresu stana i drugih prostorija te da su policijski službenici postupali profesionalno i na zakonu zasnovanom načinu, kao i da podnositeljki pritužbe i drugim zatečenim licima u kući nije narušen integritet i dostojanstvo prilikom sprovođenja konkretne radnje.

Uz izjašnjenje Uprave policije dostavljena je i Potvrda o ulaćenju u stan i druge prostorije od 28.12.2021. godine.

III Utvrđene činjenice

3. Na osnovu dostavljene pritužbe, izjašnjenja Uprave policije i dostavljene dokumentacije utvrđene su sljedeće činjenice:

- da su 28.12.2021. godine, službenici Uprave policije-CB Podgorica, dobili operativnu informaciju od strane Interpola, da se lice XY nalazi u porodičnoj kući ul. xxbr. xx u Podgorici i da se lice potražuje po međunarodnoj potjernici NCB Interpol Beograd;
- da su se službenici CB Podgorica odmah uputili na lice mjesta kako bi lice lišili slobode;
- da su bili u saznanju da se radi o licu koje je sklono napadu na ovlašćene policijske službenike i upotrebi vatrene oružja;
- da su se u većem broju, službenici CB Podgorica (SKP za potražne djelatnosti i zamolnice i Interventna jedinica CB Podgorica) uputili na lice mjesta jer se radi o licu koje može pružati otpor prilikom lišenja slobode;
- da u momentu kada su došli na lice mjesta, na stepenicama se nalazila podnositeljka pritužbe, koja im u tom momentu nije dozvoljavala da uđu u dvorište kuće;
- da je razgovor koji se odigravao preko ograde između podnositeljke pritužbe i službenika Uprave policije tekao povиšenim tonom od strane podnositeljke pritužbe;
- da policijski službenici u tom momentu nijesu pribjegli nasilnom ulasku u stan i druge prostorije radi vršenja pretresa;
- da su policijski službenici obavijestili državnu tužiteljku u Osnovnom državnom tužilaštvu, saopštili joj situaciju da lice neće da otvori kapiju, a da postoji osnov sumnje da se u prostorijama nalazi lice koje se potražuje po međunarodnoj potjernici, te da je ista odgovorila da policijski službenici preduzimaju sve radnju u skladu sa svojim ovlašćenjima iz Zakona o unutrašnjim poslovima i čl. 83 Zakonika o krivičnom postupku;
- da je trajao razgovor između policijskih službenika i podnositeljke pritužbe jedno određeno vrijeme, nakon čega je podnositeljka pritužbe otvorila kapiju;
- da službenici Uprave policije nijesu kod sebe imali Naredbu suda za pretresanje stana i drugih prostorija;
- da policijski službenici nijesu nasilno ušli u dvorište kuće podnositeljke pritužbe, već da su ušli kada je podnositeljka otvorila kapiju od dvorišta;
- da su se u tom momentu u kući nalazili podnositeljka pritužbe, sestra, snaha i stric osobe koja se potražuje, sa dvoje maloljetno djece (dvije i četiri godine) i sa malom bebotom;
- da su policijski službenici, nakon što su ušli u dvorište, krenuli da ulaze u posebne stanove koji su u sklopu kuće (četiri stana);

- da je nedugo zatim, kući došao drugi sin podnositeljke pritužbe - brat lica koje se potražuje;
- da su, nakon završene policijske radnje, napustili objekat i podnositeljki pritužbe uručili potvrdu o ulaženju u stan i druge prostorije;
- da je na toj potvrdi konstatovano da je ulazak obavljen iz razloga što je držalač stana to tražio;
- da je na toj potvrdi konstatovana primjedba podnositeljke pritužbe u kojoj se navodi: da su joj službenici u civilu i uniformi saopštili da imaju Naredbu koju joj nijesu htjeli pokazati; da su joj prijetili da će ući na silu i da će sve polomiti u ubiti pse koje ima; da ih je pustila jer je uhvatio strah od ljudi sa fantomkama; da ih je bilo preko 20-tak i da joj niko nije rekao ime; da su ulazili i izlazili kako kome odgovara; da smatra da su preduzete radnje nazakonite; da su pretražili čitav objekat i da nisu našli lice koje se potražuje, a za koje ih je obavijestila da se ne nalazi na toj adresi i da smatra da je obmanuta jer su joj saopštili da imaju Naredbu i da će joj dati kad udju međutim da je nijesu imali;
- da je konstatovano da je o ulasku u stan obaviještena državna tužiteljka koja se izjasnila sa služenici postupa u skladu sa svojim ovlašćenjima iz Zakona o unutrašnjim poslovima i člana 83 Zakonika o krivičnom postupku;
- da se podnositeljka pritužbe potpisala na potvrdu o ulaženju u stan i druge prostorije.

IV Relevantno pravo

Domaće pravo

4. Ustav Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 001/07 od 25.10.2007, 038/13 od 02.08.2013) propisuje:

“Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma

Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo.” (član 17)

„Stan je nepovrediv.

Niko ne može bez odluke suda ući u stan ili druge prostorije protiv volje njegovog držaoca i u njima vršiti pretres.

Pretres se vrši u prisustvu dva svjedoka.

Službeno lice može ući u tuđi stan ili druge prostorije i bez odluke suda i vršiti pretres bez prisustva svjedoka ako je to neophodno radi sprječavanja vršenja krivičnog djela, neposrednog hvatanja učinjoca krivičnog djela ili radi spašavanja ljudi i imovine.” (čl. 41)

“Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je samostalan i nezavisan organ koji preuzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se i načela pravde i pravičnosti”. (član 81 stav 1 i 2)

5. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda ("Službeni list Crne Gore", br. 042/11 od 15.08.2011, 032/14 od 30.07.2014, 021/17 od 31.03.2017) propisuje:

“Zaštitnik/ca samostalno i nezavisno, na načelima pravde i pravičnosti, preuzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, kad su povrijeđena aktom, radnjim ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlaštenja, kao i mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i mjere za zaštitu od diskriminacije.” (član 2)

“Zaštitnik/ca u vršenju svoje funkcije djeluje na način što: ukazuje, upozorava, kritikuje, predlaže ili preporučuje.

„Postupak ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda pokreće se povodom pritužbe ili po sopstvenoj inicijativi.“ (član 28 stav 1)

„Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.“ (član 41)

6. Zakonik o krivičnom postupku ("Službeni list Crne Gore", br. 057/09 od 18.08.2009, 049/10 od 13.08.2010, 047/14 od 07.11.2014, 002/15 od 16.01.2015, 035/15 od 07.07.2015, 058/15 od 09.10.2015, 028/18 od 27.04.2018, 116/20 od 04.12.2020, 145/21 od 31.12.2021) propisuje:

“Naredbu za pretresanje donosi sud na zahtev državnog tužioca ili na zahtev ovlašćenog službenog lica policije koje je dobilo odobrenje državnog tužioca, a izvršava je policija.

Zahtjev za donošenje naredbe podnosi se u pisanoj formi, a izuzetno i usmeno, u skladu sa članom 78 ovog zakonika.“ (član 76)

“Usmeni zahtjev za donošenje naredbe za pretresanje može se podnijeti kad postoji opasnost od odlaganja.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana može se saopštiti sudiji za istragu i telefonom, radio vezom ili drugim sredstvom elektronske komunikacije.

Kad je podnesen usmeni zahtjev za donošenje naredbe za pretresanje sudija za istragu će dalji tok razgovora zabilježiti. U slučaju kad se koristi audio ili stenografski zapisnik, u roku od 24 sata, napraviće se njegov prepis čija će se istovjetnost ovjeriti i čuvati sa originalnim zapisnikom.“ (član 78)

“Ovlašćeni policijski službenik može i bez naredbe suda ući u tuđi stan ili druge prostorije i po potrebi izvršiti pretresanje ako to držalac stana traži ili ako neko zove u pomoć ili ako je to neophodno radi sprječavanja vršenja krivičnog djela ili neposrednog hvatanja učinioca krivičnog djela ili radi spašavanja ljudi ili imovine ili radi izvršenja odluke o pritvoru ili dovođenju okrivljenog ili drugog lica ili radi lišenja slobode učinioca krivičnog djela koji je u bjekstvu ili lica za kojim je raspisana potjernica ili ako se pretresanje ima izvršiti u javnim prostorijama.

Držalac stana, ako je prisutan, ima pravo da na postupak ovlašćenog policijskog službenika iz stava 1 ovog člana iznese primjedbe. Ovlašćeni policijski službenik je dužan da držaoca stana obavijesti o ovom pravu i da njegove primjedbe unese u potvrdu o ulasku u stan, odnosno u zapisnik o pretresanju stana.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, ako je izvršen samo ulazak u tuđi stan ili druge prostorije bez pretresanja, držaocu stana izdaće se potvrda, u kojoj će se naznačiti razlog ulaska u stan, odnosno druge prostorije, kao i primjedbe držaoca. Ako se u tuđem stanu ili drugim prostorijama vrši i pretresanje, postupić će se u skladu sa članom 81 st. 3, 7 i 8 i članom 82 stav 1 ovog zakonika.“ (član 82 stav 1,2 i 3)

“Ovlašćeni policijski službenik može i bez naredbe suda ući u tuđi stan ili druge prostorije i po potrebi izvršiti pretresanje ako to držalac stana traži ili ako neko zove u pomoć ili ako je to neophodno radi sprječavanja vršenja krivičnog djela ili neposrednog hvatanja učinioca krivičnog djela ili radi spašavanja ljudi ili imovine ili radi izvršenja odluke o pritvoru ili dovođenju okrivljenog ili drugog lica ili radi lišenja slobode učinioca krivičnog djela koji je u bjekstvu ili lica za kojim je raspisana potjernica ili ako se pretresanje ima izvršiti u javnim prostorijama.

Držalac stana, ako je prisutan, ima pravo da na postupak ovlašćenog policijskog službenika iz stava 1 ovog člana iznese primjedbe. Ovlašćeni policijski službenik je dužan da držaoca stana obavijesti o ovom pravu i da njegove primjedbe unese u potvrdu o ulasku u stan, odnosno u zapisnik o pretresanju stana.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, ako je izvršen samo ulazak u tuđi stan ili druge prostorije bez pretresanja, držaocu stana izdaće se potvrda, u kojoj će se naznačiti razlog ulaska u stan, odnosno

druge prostorije, kao i primjedbe držaoca. Ako se u tuđem stanu ili drugim prostorijama vrši i pretresanje, postupiće se u skladu sa članom 81 st. 3, 7 i 8 i članom 82 stav 1 ovog zakonika.

Pretresanje se može sprovesti i bez prisustva svjedoka ako bi prisustvo pretresanju izložilo svjedoke riziku od fizičkih povreda ili ako prisustvo svjedoka nije moguće odmah obezbijediti, a postoji opasnost od odlaganja. Razlozi za pretresanje bez prisustva svjedoka moraju se naznačiti u zapisniku.

Ovlašćeni policijski službenik može, bez naredbe za pretresanje i bez prisustva svjedoka, sprovesti pretresanje lica prilikom izvršenja naredbe o prinudnom dovođenju ili prilikom lišenja slobode, ako postoji sumnja da lice posjeduje oružje ili oruđe za napad ili ako postoji sumnja da će lice odbaciti, sakriti ili uništiti predmete koje treba od njega oduzeti kao dokaz u krivičnom postupku.

Ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, ovlašćeni policijski službenik može, bez naredbe suda i bez prisustva svjedoka, izvršiti pretresanje prevoznih sredstava, putnika, prtljaga i drugih pokretnih stvari, osim stvari iz člana 75 stav 2 ovog zakonika.

Kad ovlašćeni policijski službenik vrši pretresanje bez naredbe za pretresanje dužan je da o tome odmah podnese izvještaj sudiji za istragu." (član 83)

7. Zakon o unutrašnjim poslovima ("Službeni list Crne Gore", br. 044/12 od 09.08.2012, 036/13 od 26.07.2013, 001/15 od 05.01.2015, 087/18 od 31.12.2018) propisuje:

"Policijski poslovi, u smislu ovog zakona, su:

(...) sprječavanje vršenja i otkrivanje krivičnih djela i prekršaja(...) (član 10 stav 3)

"Policijski poslovi obavljaju se sa ciljem da se obezbijedi jednak zaštita bezbjednosti, prava i sloboda, primjeni zakon i obezbijedi vladavinu prava."(član 12)

"Policijski službenici postupaju u skladu sa Ustavom, potvrđenim međunarodnim ugovorima, zakonom i drugim propisima.

Policijski službenici se pridržavaju standarda policijskog postupanja, a naročito onih koji proizilaze iz obaveza utvrđenih međunarodnim aktima, a odnose na dužnost služenja ljudima, poštovanje zakonitosti i suzbijanje nezakonitosti, ostvarivanje ljudskih prava, nediskriminaciju pri izvršavanju policijskih zadataka, ograničenost i uzdržanost u upotrebi sredstava prinude, zabranu mučenja i primjene nečovječnih i ponižavajućih postupaka, pružanje pomoći nastrandalim licima, obavezu zaštite tajnih i ličnih podataka, obavezu odbijanja nezakonitih naređenja i suprotstavljanje svakom obliku korupcije." (član 14)

"Policijska ovlašćenja, mjere i radnje su:(...)

davanje upozorenja;

izdavanje naređenja (...);

zaustavljanje i pregled lica, predmeta i prevoznih sredstava (...)" (član 44 stav 1 tačke 6,7 i 12)

"Policijske poslove policijski službenici vrše u uniformi na kojoj se nalaze oznake zvanja i posebne oznake." (član 51 stav 1)

"Policijski službenik je ovlašćen da zaustavi i izvrši pregled lica, predmeta koje lice nosi sa sobom i prevoznih sredstava kad je to neophodno radi:)(...)

sprječavanja vršenja i otkrivanja krivičnih djela i prekršaja (...)" (član 91 stav 1 tačka 2)

"Kontrola i nadzor rada Policije obezbjeđuje se parlamentarnom, građanskom i unutrašnjom kontrolom, kao i od strane Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore kad vrši poslove nacionalnog preventivnog mehanizma za zaštitu lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja i postupa po pritužbama na rad policijskih službenika."(član 189)

"Zaštitnik ljudskih prava i sloboda vrši poslove nacionalnog preventivnog mehanizma za zaštitu lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili

kažnjavanja i postupa po pritužbama na rad policijskih službenika, u skladu sa zakonom kojim se uređuju nadležnost, ovlašćenja, način rada i postupanje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.”(član 202)

“Policijска ovlašćenja, mjere i radnje su: (...) obezbjeđenje i pregled mesta događaja; (...) i druga ovlašćenja propisana zakonom.” (član 41 stav 1 tačke 20 i 22)

8. Pravilnik o načinu obavljanja određenih policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova ("Službeni list Crne Gore", br. 021/14 od 06.05.2014, 066/15 od 26.11.2015) propisuje:

“Ovim pravilnikom propisuje se bliži način obavljanja određenih policijskih poslova i primjena ovlašćenja u obavljanju tih poslova.” (član 1)

“Policijski službenik je dužan da u vršenju policijskih poslova postupa obazrivo prema građanima, vodeći računa da ne povrijedi dostojanstvo ličnosti i da ih ne izlaže nepotrebnom uznenimiravanju ili obavezama.

U vršenju policijskih poslova, policijski službenik se obraća građanima na jasan i razumljiv način i saopštava im razloge zbog kojih im se obraća.” (član 6)

“Ukoliko postoje osnovni sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti ili prekršaj, policijski službenik je dužan da preduzme sve potrebne mjere, a naročito da se: pronađe učinilac krivičnog djela ili prekršaja, da se učinilac ili saučesnik ne sakrije ili ne pobegne (...)”(član 23 stav1 tačka 1)

“U vršenju poslova iz člana 23 ovog pravilnika, policijski službenik, u skladu sa zakonom (...) ulazi u tuđi stan i druge prostorije.”(...)

ograničava kretanje određenih lica na određenom prostoru za potrebno vrijeme; (član 24 stav 1 tačka 4 i 8)

“Policijski službenik može, u skladu sa članom 83 Zakonika o krivičnom postupku, bez naredbe suda ući u tuđi stan ili druge prostorije ako: (...)

je to neophodno radi lišenja slobode učinioца krivičnog djela koji je u bjekstvu ili za kojim je raspisana potjernica;” (...) (član 49 stav 1 tačka 7)

„Policijski službenik može se zadržati u tuđem stanu i drugim prostorijama, samo dok postoji razlozi zbog kojih je ušao.

Prilikom ulaska u tuđi stan i druge prostorije policijski službenik može, kad je to neophodno za uspješno izvršenje službenog zadatka, izvršiti pregled stana i drugih prostorija.

Pregled se vrši u prisustvu držaoca stana ili drugih prostorija.”(član 51)

9. Kodeks policijske etike ("Službeni list Crne Gore", br. 046/13 od 02.10.2013, 042/16 od 11.07.2016) propisuje:

„Policijski službenik u obavljanju policijskih poslova postupa u skladu sa načelima utvrđenim Ustavom Crne Gore, potvrđenim međunarodnim ugovorom, zakonom i ovim kodeksom.” (član 1)

“U vršenju policijskih poslova i primjeni ovlašćenja policijski službenik dužan je da poštuje dostojanstvo, ugled i čast svakog lica prema kojem primjenjuje ovlašćenja.” (član 4)

“Policijski službenik je dužan da policijske poslove vrši na način da ne umanji svoj ugled i ugled Policije u cjelini, poštuje dobre običaje i slijedi etička načela u dosljednom sprovođenju zakona.” (...) (član 7 stav 1)

10. Uredba o uniformi, oznakama zvanja i naoružanju policijskih službenika ("Službeni list Crne Gore", br. 040/20 od 30.04.2020, 107/20 od 04.11.2020) propisuje:

“Na uniformi policijskih službenika nalaze se posebne oznake, i to: (...) oznaka sa imenom i prezimenom.” (...) (član 35 stav 1 tačka 5)

Međunarodno pravo

11. Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima propisuje:

“Niko neće biti podvrgnut torturi ili drugom surovom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni.”(član 5).

12. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima propisuje:

“Niko neće biti podvrgnut torturi ili surovom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni“ (...) (Član 7)

13. UN Konvencija protiv mučenja i drugih svirepih, nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kazni propisuje:

“Mučenje označava svaki čin kojim se nekom licu namjerno nanose velike patnje, fizičke ili duševne, sa ciljem da se od njega ili nekog trećeg lica dobiju obavještenja ili priznanja, da se kazni za neko djelo koje je ono ili neko treće lice počinilo ili se sumnja da ga je počinilo, da se uplaši ili da se na njega izvrši pritisak ili iz bilo koje druge pobude zasnovane na bilo kakvom obliku diskriminacije, kad takav bol ili takve patnje nanosi službeno lice ili neko drugo lice koje djeluje po službenoj dužnosti ili na osnovu izričitog naloga ili pristanka službenog lica(...)” (član 1)

14. Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda propisuje:

“Niko ne može biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.“ (član 3).

“Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

Javne vlasti neće se miješati u vršenju ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti ili ekonomski dobrobiti zemlje, radi sprječavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i slobode drugih.” (član 8)

V ZAKLJUČNA OCJENA

15. XX se obratila pritužbom na rad službenika Uprave policije kojom se u bitnom prigovara da je dana 28. decembra 2021. godine obmanuta od strane postupajućih policijskih službenika, na način što su joj, dok se nalazila u svojoj kući, neistinito saopštili da imaju naredbu za pretresanje stana i drugih prostorija, a koju naredbu će joj dati na uvid nakon što otvoriti kapiju i omogući ulazak službenika UP. Dalje navodi da je primorana da im omogući ulazak bez naredbe uslijed prijetnji koje su joj službenici uputili, odnosno da će joj, ako ne otvoriti, „zvati specijalce“, „polomiti kapije“, „pobiti pse u dvorištu“, kao i da će „imati problema“. Konačno navodi da je tom prilikom obavljen detaljan pretres kuće u kojem su, postupajući službenici, koji se nijesu predstavili ili dali bilo kakvo obavještenje, pretresli četiri stana u okviru porodične kuće, podrum i potkrovље, garaže, ostave i oko 1500 m² placa, kojom prilikom nijesu pronašli njenog sina XY koji se potražuje.

16. U izjašnjenju Uprave policije se potvrđuje da su navedenog datuma obaviješteni od strane načelnika Odsjeka za međunarodnu operativnu saradnju Interpol-Europol- Sirene, da se u Podgorici, u porodičnoj kući vlasništvo XZ, nalazi lice XY, koje se potražuje po međunarodnoj potjernici NCB Interpol Beograd, radi vođenja krivičnog postupka za krivično djelo Ubistvo u pokušaju. Po prijemu obavještenja, na lice mesta su se uputili policijski službenici CB Podgorica, SKP za potražnju djelatnosti i zamolnice. Kako se radi o licu koje je sklono upotrebi vatreng oružja, zbog čega je bio na izvršenju kazne zatvora, napadu na ovlašćenje policijske službenike kao i bjekstvu, na lice mesta su se uputili i službenici interventne jedinice CB Podgorica i više patrola sa ciljem pružanja pomoći policijskim službenicima interpola, koji su operativno pokrili objekat.

17. U dostavljenom izjašnjenju UP potvrđuju se navodi podnositeljke pritužbe o tome da je inicijalno odbila da otvorí kapiju na zahtjev policijskih službenika. Sa tim u vezi, iz dostavljenog izjašnjenja proističe da su postupajući službenici o tome obavijestili državnu tužiteljku, koja ih je uputila na postupanje u skladu sa Zakonom u unutrašnjim poslovima i ovlašćenjima iz člana 83 Zakonika o krivičnom postupku, kako bi se lice lišilo slobode i privelo nadležnom sudu radi daljeg postupanja.

Zaštitnik primjećuje da su u konkretnom slučaju bili ispunjeni zakonom propisani uslovi za postupanje u skladu sa članom 83 ZKP-a, kako su i bili poučeni od strane državne tužiteljke. Naime, čl. 83, st. 1 je propisano da ovlašćeni policijski službenik može i bez naredbe suda ući u tuđi stan ili druge prostorije i po potrebi izvršiti pretresanje ako to držalač stana traži ili ako neko zove u pomoć ili ako je to neophodno radi sprječavanja vršenja krivičnog djela ili neposrednog hvatanja učinioča krivičnog djela ili radi spašavanja ljudi ili imovine ili radi izvršenja odluke o pritvoru ili dovođenju okrivljenog ili drugog lica ili radi lišenja slobode učinioča krivičnog djela koji je u bjekstvu ili lica za kojim je raspisana potjernica ili ako se pretresanje ima izvršiti u javnim prostorijama.

Iako je ispitivanje navoda podnositeljke pritužbe o tome da su službenici tvrdili da imaju naredbu suda irrelevantno s aspekta citiranog zakonskog ovlašćenja, koje je omogućavalo ulazak službenika i bez takve naredbe, Zaštitnik će dati ocjenu i sa tim u vezi, imajući u vidu da je podnositeljka pritužbe upravo te navode dovela u direktnu vezu sa prijetnjama službenika za koje tvdi da su uslijedile nakon što je odbila da im omogući ulazak bez naredbe.

18. Zaštitnik primjećuje da se u izjašnjenju UP ne opovrgavaju navodi podnositeljke pritužbe o tome da je obmanuta u pogledu postojanja naredbe kao ni o prijetnjama koje je su uslijedile kako bi im omogućila ulazak odnosno da će: „zvati specijalce“, „polomiti kapije“, „pobiti pse u dvorištu“ i „da će imati problema“. Dio izjašnjenja prema kojem je podnositeljka pritužbe „nakon desetak minuta od dolaska policijskih službenika, prišla kapiji i istu otvorila i pozvala službenike da uđu u dvorište a zatim i u kuću, i pregledaju prostorije kuće i pomoćne objekate kako bi se uvjerili u njene navode da traženo lice nije u kući“, ne djeluje uvjerljivo iz razloga što nije doveden u vezu sa navodima pritužbe, niti nudi bilo kakvu suprotnu argumentaciju u odnosu na tvrdnju podnositeljke pritužbe da je pod prijetnjama omogućila ulazak.

Zaštitnik primjećuje i da su navodi sadržani u pritužbi konzistentni sa pisanim prigovorom koji je podnositeljka pritužbe dala neposredno nakon sprovedene radnje, kada je na Potvrđi o ulaženju u stan i druge prostorije navela: „Službenici u civilu i uniformi su mi rekli da imaju Naredbu koju mi nijesu htjeli pokazati. Takođe su prijetili da će ući na silu, sve polomiti i pobiti pse. Pustila sam ih jer me uhvatio strah od ljudi sa fantomkama. Bilo ih je preko 20 i niko mi nije saopštio ime. Ulazili, izlazili, kako kome

odgovora. Smatram da je navedeno nezakonito i tražiću da preispitaju postupak „nasilnog“ ulaska u kuću jer nije bilo nikakve naredbe sudske za istragu. Kuću su pretražili od podruma do krova i nijesu našli lice koje su tražili, za koje sam unaprijed rekla da nije tu. Smatram da državni tužilac treba da bude obaviješten o čemu su mi rekli da će ga naknadno obavijesiti. Takođe sam obmanuta jer su mi rekli imaju Naredbu i da će mi je dati kad uđu. I, naravno, nijesu je imali. Do kad će se ovako raditi?“ Zaštitnik primjećuje i da je postupajući službenik sačinio Potvrdu o ulaženju u stan i druge prostorije u kojoj je, kao razlog ulaska naveo: „držalac stana je to tražio“, iako upravo iz prigovora sadržanog na potvrdi proizlazi da podnositeljka pritužbe (držalac stana) nije tražila ulazak.

19. Dalje, u izjašnjenju UP se navodi da je: „izvršen pregled prostorija u kući i pomoćnih objekata u dvorištu te pregledom istih nije se pronašlo lice XY koje se potražuje nakon čega su policijski službenici napustili kuću i dvorište koja je bila predmet našeg pregleda“.

Sa tim u vezi, Zaštitnik primjećuje da je jedini pregled prostorija koji je propisan Zakonom o unutrašnjim poslovima protivdiverzionalnim pregledom i to od strane posebno obučenog policijskog službenika koji može vršiti redovni ili vanredni protivdiverzionalni pregled prostorija, objekata, sredstava, naprava i drugih predmeta, a koji obuhvata pregled ili otkrivanje eksplozivnih sredstava ili naprava, kao i hemijsko-biološki, radiološko-nuklearni i drugi pregled (čl. 121). Primjenjeno na okolnosti konkretnog slučaja, a imajući u vidu utvrđene činjenice, zaključuje se da je u konkretnom slučaju faktički obavljen pretres prostorija u kući i pomoćnih objekata u dvorištu.

Odredbom čl. 83, st. 3 se propisuje da, ako se u tuđem stanu ili drugim prostorijama vrši i pretresanje, postupiće se u skladu sa članom 81 st. 3, 7 i 8 i članom 82 stav 1 ovog zakonika. Dakle, u konkretnom slučaju, pretresanju su trebala da prisustvuju dva punoljetna građanina kao svjedoci. osim ako bi prisustvo pretresanju izložilo svjedočke riziku od fizičkih povreda ili ako prisustvo svjedoka nije moguće odmah obezbijediti, a postoji opasnost od odlaganja, kao i da se o pretresanju morao sastaviti zapisnik koji potpisuju lice kod koga se ili na kome se pretresanje vrši i lica čije je prisustvo obavezno. Konačno, postupajući službenici su bili dužni da o pretresanju koje je izvršeno bez naredbe za pretresanje odmah podnesu izvještaj sudske za istragu, a što je u konkretnom slučaju izostalo.

20. Kako Zaštitnik zaključuje da su navodi podnositeljke pritužbe u vezi sa izvjesnim stepenom pritiska postupajućih službenika u cilju omogućavanja ulaska učinjeni vjerovatnim, a pri činjenici da je, po ulasku policijskih službenika, faktički obavljena radnja pretresanja koja radnja istovremeno nije praćena proceduralnim garancijama, u smislu eventualnog obezbjeđivanja svjedoka kao i obaveznog sastavljanja zapisnika i obavještavanja sudske za istragu, Zaštitnik će dati ocjenu o tome da li je na opisani način došlo do povrede ljudskih prava podnositeljke pritužbe.

U odnosu na izvjestan stepen pritiska postupajućih službenika koji je učinjen vjerovatnim, kako je to već detaljno obrazloženo, Zaštitnik ponavlja da je podnositeljka neposredno nakon obavljenje policijske radnje u Potvrdu o ulaženju u stan i druge prostorije dala pisani prigovor: „Službenici u civilu i uniformi su mi rekli da imaju Naredbu koju mi nijesu htjeli pokazati. Takođe su prijetili da će ući na silu, sve polomiti i pobiti pse. Pustila sam ih jer me uhvatio strah od ljudi sa fantomkama. Bilo ih je preko 20 i niko mi nije saopštio ime. Ulazili, izlazili, kako kome odgovora...“, a koji navodi do dana izrade ovoga Mišljenja nijesu bili predmet istrage u cilju utvrđivanja istine, odnosno eventualne odgovornosti postupajućih službenika.

Sa tim u vezi, Zaštitnik podsjeća da se negativne obaveze države odnose se na zahtjev da se država ne miješa u ljudska prava propisana Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, a pozitivne obaveze propisuju da država preduzima pozitivne korake ili mjere za zaštitu ljudskih prava.¹ Dok se negativne obaveze odnose na radnje lica koja predstavljaju državu ili lica koja djeluju u službenom svojstvu, pozitivne obaveze se odnose na dužnosti države da spriječi kršenja ljudskih prava bez obzira na to da li je navodni izvršilac kršenja državni ili nedržavni subjekt ili je fizičko lice.

21. Zaštitnik još jednom podsjeća da nije potrebno da je tvrdnja o zlostavljanju iznijeta u formi krivične prijave ili formalne pritužbe, niti da je formulisana kao optužba konkretne osobe, već je dovoljno da nadležni državni organ sazna za ozbiljnu tvrdnju da je neko bio zlostavljan (*Hajnal protiv Srbije*, predstavka br. 36937/06, st. 94–99). Konačno, obaveza sprovođenja djelotvorne istrage postoji i u slučajevima u kojima nije očigledno da je došlo do mučenja ili zlostavljanja, ili u kojima se naknadno utvrdilo da do toga nije došlo.²

U tom smislu, Uprava policije je obavezna da ispita navode o zlostavljanju i pritom učini sve potrebne napore radi procesuiranja učinilaca krivičnih djela. Ključ prevencije zlostavljanja i efikasne borbe protiv istog podrazumijeva da se u svim slučajevima u kojima postoji ozbiljna sumnja da se zlostavljanje dogodilo sproveđe efikasna i djelotvorna istraga. Ozbiljna sumnja postoji u svim okolnostima u kojima postoje činjenice koje direktno ili indirektno ukazuju da je službeno ili drugo lice u službenom svojstvu neopravdano narušilo tjelesni ili psihički integritet. Otkrivanje, krivično procesuiranje i kažnjavanje počinjoca zlostavljanja predstavlja jedan od najvitalnijih društvenih interesa, kojim se suzbija fenomen nekažnjivosti i stvara jak odvraćajući efekat kod državnih agenata kojima je zakon delegirao ovlašćenje da primjenjuju silu.

22. U odnosu na navode pritužbe kojim se suštinski ukazuje na povredu prava na privatnost, odnosno prava na nepovredivost stana Zaštitnik je detaljno obrazložio uočene nedostake. Međutim, Zaštitnik ukazuje da kršenje pravila postupanja u svakom konkretnom slučaju ne predstavlja istovremeno i povredu prava. Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života iz čl. 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, predviđa u stavu prvom da 'svako ima pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, doma i prepiske', dok je stavom drugim propisano da 'javne vlasti neće se miješati u vršenju ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, javne bezbjednosti ili ekonomski dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda i kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih'. Zakonitost, legitimni cilj i neophodnost u demokratskom društvu su tri uslova za utvrđenje povrede prava priznatih Evropskom konvencijom.

Sa tim u vezi Zaštitnik ponavlja, da faktički obavljena radnja pretresa i pored opisanog kršenja pravila postupka jeste bila u skladu sa čl. 83 ZKP-a, odnosno čl. 41, st. 3 Ustava kojom odredbom se propisuje da službeno lice može ući u tuđi stan ili druge prostorije i bez odluke suda i vršiti pretres bez prisustva svjedoka, ako je to neophodno radi sprječavanja vršenja krivičnog djela, neposrednog hvatanja učinjoca krivičnog djela ili radi spašavanja ljudi i imovine. Konačno, preduzeta radnja je imala za

¹ Za detaljnije o ovim pitanju v. Jean-François Akandji-Kombe, *Pozitivne obaveze po Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima: Vodič za implementaciju Evropske konvencije o ljudskim pravima, Priručnik o ljudskim pravima*, br. 7 (2007.) Savjet Europe.

² ECtHR je u više slučajeva utvrdio kršenje obaveze države da sproveđe djelotvornu istragu i kada nije mogao da utvrdi da je do zlostavljanja zaista došlo; npr. *Assenov and others v. Bulgaria*, predstavka br. 24760/94, 1998, stav 102.

legitimni cilj potragu za licem koje je u bjekstvu, odnosno za kojim je raspisana potjernica i kao takva jeste neophodna u demokratskom društvu.

* * *

Primijenjeno na okolnosti konkretnog slučaja, Zaštitnik zaključuje da je došlo do povrede čl. 28, st. 2 Ustava, od strane Uprave policije koja nije ispunila svoju pozitivnu obavezu da zaštiti procesni aspekt prava na zabranu mučenja shodno članu 3 Evropske konvencije, na način što bi bez odlaganja ispitala navode date u pisanom prigovoru podnositeljke pritužbe sadržanom u Potvrdi o ulaženju u stan i druge prostorije dana 28.12.2021. godine.

Kod ovakvog stanja stvari, a polazeći od svojih ustavnih i zakonskih ovlašćenja, pridržavajući se načela pravde i pravičnosti, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore daje

PREPORUKE

Upravi policije da:

- a) bez odlaganja djelotvorno istraži navode podnositeljke koje je iznijela u vidu prigovora na Potvrdi o ulaženju u stan i druge prostorije od dana 28.12.2021. godine;
- b) u budućem postupanju službenici UP dosljedno primjenjuje policijska ovlašćenja u skladu sa Zakonom o unutrašnjim poslovima i Zakonikom o krivičnom postupku.

Naslovjeni organ je dužan da u roku od 30 dana od dana prijema ovog akta Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavi izvještaj o preduzetim radnjama i mjerama za izvršenje prve preporuke (preporuka a), dok će Zaštitnik izvršenje druge preporuke (preporuka b) pratiti u kontinuitetu.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Mirjana Radović

Dostaviti:

- Podnositeljki pritužbe;
- Uprava policije;
- Regionalni centar bezbjednosti »Centar« - Odjeljenju bezbjednosti Podgorica;
- a/a.